

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 10

Ptuj, 5. marca 1922

IV. letnik

Vsi na demokratski shod!

V nedeljo, dne 5. marca t. l. se vrši v „Narodnem domu“ v Ptuju

SHOD DEMOKRATSKE STRANKE.

Znano je, da govorita na tem shodu naš predsednik g. dr. Kukovec in vodilni član načelstva bivši minister g. dr. Kramer.

Prvi je pred tedniv Središču na shodu izrazil idžo o koncentraciji vseh naprednih strank pri nas.

Pravzaprav bi se moralo zdeti vsakemu pravemu naprednjaku uresničenje te ideje kar v najglobljem smislu besede samo po sebi umljivo. Naše napredne stranke niso načeloma odklonile misli demokratskega voditelja.

Kolikor nam je znano, je v vseh teh strankah našel ta klic odmev. Vendar smo še na potu razvoja k uresničenju te misli.

Demnevamo, da bode naš predsednik na nedeljskem shodu napravil na tem potu

konsolidiraju naših naprednih razmer znaten korak naprej.

Važno vprašanje tvori v tem trenutku razdelitev Slovenije v oblasti.

Imamo celo vrsto važnih gospodarskih vprašanj, o katerih se bo morda razmotrivalo na shodu.

Iz vemo iz zanesljivega vira, da namerava g. dr. Kukovec zasnovati na našem shodu važne smerice za naše politično in gospodarsko življenje.

G. dr. Kramer se vrača iz informativnega potovanja po naši državi. Podal nam bo novih misli, ki si jih je nabral na tem potovanju. Gotovo je torej, da bode nedeljski shod zelo zanimiv in pričakujemo velike udeležbe.

Politični pregled.

V zadnji številki našega lista smo pisali o hrvatskem vprašanju. Omenili smo, da je prvotno napravila spomenica Radića in sodrugov kar najmočnejši utis na vsakega Jugoslovana.

Radić in sodrugi so se sicer po svojem časopisju na eni strani jeli umikati ter so imenovali spomenico potvorbo, na drugi strani pa so nadaljevali misel spomenice s tem, da so zahtevali zase udeležbo na genovski konferenci.

Teško smo pričakovali primernega ukrepa vlade. Sedaj je minister pravde predložil skupščini predlog, s katerim zahteva, da se izroči poslanec Stjepan Radić sodišču radi prestopka po § 93 t. 3 k. z. zločina proti državi.

Genovska konferenca se bo vršila od dne 10. aprila naprej, a gotovo brez Radića in sodrugov.

Popolen sporazum glede te konference se je dosegel med angleškim in francoskim ministerskim predsednikom. Za nas, ki smo člani male antante, je zanimivo posebno dejstvo, da je glasom poročil „Prager Presse“ posredoval češki ministerski predsednik dr. Beneš med Francijo in Anglijo.

Italija je sicer dobila po težkih krizah novo ministrstvo. Vendar diči po poročilih predsednika vlade poslanca Facto le čist značaj a le malo politične rutine. Zunanjemu italijanskemu ministru Schanzerju svetujejo različni italijanski listi, da spada med prve njegove naloge ustvaritev ugodnih razmer z malo antanto in Francijo, posebej pa tudi izvršitev rapalske pogodbe in s tem spojenih obveznosti napram Jugoslaviji.

Čas bi pač bil, da bi Italija postopala dostojno napram nam.

Naše notranje razmere v državi niso ravno razveseljive.

Vsi stanovi tarnajo vsled rastoče druginje. Uradnikom se bodo izplačevale od 1. aprila naprej zvišane druginjske doklade. Odpomoč bo pa stalna le, ako se začnejo razmere vobče pri nas boljšati ter nas osieči par dobrih letin. Presojanje inozemskih listov glede našega položaja pa je ugodnejše nego nas samih. Mi bi želeli da tudi opozicijsko časopisje ne daje krivde glede nedostatkov, ki so podani po svetu, ravno vedno vladi, ki sama nemore delati čudežev.

Novi obupni kliki prihajajo iz Rusije. V naši državi se snujejo odbori, ki naj bi vsaj deloma pomagali rešiti nadaljne milijone ruskih bratov smrti lakote. Boljševiki so Rusijo zavozili.

Gospodarstvo.

O pobijanju druginje.

Gospod pokrajinski namestnik Ivan Hribar je izdal razglas o pobijanju druginje, v katerem omenja, da opaža, kako zlorablajo nekateri trgovci ne oziraje se prav nič na neugodne prehranjevalne in oskrbovalne razmere, od katerih trpi vse prebivalstvo razen nekaterih oseb, ki so vsled vojne ali drugih srečnih naključb obogatele, sedanje visoko stanje tujih valut za to, da tudi blago, ki so ga nabavili iz inozemstva ob času nižje valute, zaračunavajo po njenem današnjem stanju, oziroma da jemljejo visoko vrednost inozemskih valut celo za dohodni povod, da podražujejo tuzemske pridelke

in izdelke. Mnogi trgovci se okoriščajo s tem, da pri označenju cen v dinarjih zvišujejo dosedanje kronske cene, prav občutno jih zaokroževaje navzgor na dinarsko enoto. Zato se opozarjajo vsi trgovci in prodajalci življenskih potrebščin na zakon o pobijanju druginje življenskih potrebščin in brezvestne špekulacije z dne 30. decembra 1921. Zlasti je prepovedano v 3. točki člena 2. nakopičevanje življenskih potrebščin po skladiščih, nadalje morajo biti po prvem odstavku člena 6. natančno označene cene; po prvem odstavku člena 7. mora imeti vsak prodajalec na prodaj vse življenske potrebščine, ki jih je nabavil za prodajo; v prvem odstavku člena 8. je določen najvišji dovoljeni trgovski dobiček; prvi odstavek člena 9. pa prepoveduje večkratno prodajo, nečisto špekulacijo, dogovarjanje med producenti in posredovalci, da bi se cena blagu zvišala in prekupčevanje na trgih in semnjih. Podrejena oblastva imajo nalog, strogo nadzirati izvrševanje določil navedenega zakona in skrbeti, da se krivci dovedejo najstrožjemu kaznovanju po kazenskih določilih členov 6. do 16. navedenega zakona.

Mak.

Mak spada glede vsebine olja med najizdatnejše, pri nas uspevajoče oljčnice.

Cena makovemu semenu je tačas okoli 60 K za kg. Ker ga na njemu prikladni zemlji lahko prirase na oralu 5 do 10 meterskih stotov, bi znašal kosmati dohodek enega orala danes pri maku 30.000 do 60.000 K. Dela pri maku ni veliko in ni težavno, vsled tega so pridelovalni stroški razmeroma majhni. To dejstvo pa je merodajno za višino čistega dohodka.

Po sedanjem stanju njegove tržne vrednosti je pridelovanje makovega semena za naše kmetovalce eno izmed najdobičkanostnejših in raditega vsega upoštevanja vredno in to tembolj, ker se ni ravno bati, da mu bo cena v bližnjem času zdatno padla.

Podnebje zahteva isto, kakor ozimine; torej, kjer se prideluje ozimina, tam se prideluje lahko tudi mak. Srednje težka zemlja v dobrem gnojnem stanju (n. pr. peskovita ilovica ali ilovnati pesek) mu najbolj ugaja. V prodnati plitvi zemlji mu škodi suša in tam predčasno zori. V primerno globoki zemlji mu pa suša nič ne zadene, ker ima globoka segajočo srčno korenino. Premokra, težka zemlja pa mu tudi ne prija. Po prahi, na krompirišču ali na koruzišču uspeva posebno dobro istotako na deteljišču. Če mu je treba gnojiti, naj se za mak določeni prostor pognoji in preorje že v jeseni ter pusti v brazdah, da zima zemljo dobro zrahlja. Na pomlad potem ni treba več orati, ampak zrahljano zemljo samo dobro prevlačiti, da se zdrobe vse grude. Grudnata zemlja ni za mak sposobna, ker ga je na njej težko okapati, pa tudi že težko enakomerno sejati.

Če iz kateregakoli vzroka ni mogoče že v jeseni pripravljati za mak, tedaj se naj rabi rano na pomlad le star, dobro preležan

Poštnina

Kupljenica Licejska
Ljubljana

Upravništvo je v
Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritičje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

gnoj; zemljo pa je po oranju prav dobro z brano predrobiti.

Sledi mak dobro pognojeni okopavini n. pr. krompirju ali koruzi, tedaj se pri pomankanju hlevskega gnoja lahko rabijo samo umetna gnojila. V tem slučaju je vzeti izmed na razpolago stoječih na oral približno 2 q superfosfata, 1 q kalijeve soli in 1 q apnenega dušika. Apneni dušik se ne sme trositi ob enem s superfosfatom. Slednjega je zmešati s kalijevo soljo in trositi pred oranjem, apneni dušik pa pred vlako. Med trošenjem apnenega dušika in sejanjem makovega semena pa naj bo presledka vsaj teden dni tudi za slučaj, da bi bilo radi nastalega dežja potrebno prostor še enkrat prevlačiti. Medtem zgubi apneni dušik ono jedkost, katera je vstani kalivost makovoga semena deloma uničiti ali vsaj zmanjšati.

Ker maku pomladni mraz posebno ne škoduje, se lahko seje precej rano, v normalnih razmerah tako nekako v drugi polovici marca. Kdor nima vaje v sejanju drobne semena, ga naj pomeša s peskom ali pepelom. Seme ne sme priti pregloboko v zemljo, k večjemu 1 do 1½ cm. Zato zadostuje že, če se z narobe obrnjeno brano, ali še bolje z lahkim valarjem pritisne k tlom. Pri sejanju širom z roko se rabi okoli 4 kg semena na oral, na vrste s strojem pa zadostujejo 3 kg. Vrste naj bodo 30 cm narazen. Sejanje s strojem olajša tudi poznejša dela. V četrtem tednu po setvi pribodejo rastlinice iz zemlje. Ko dobè četrti list, jih je prepipati tako, da jih je mogoče okapati in pozneje nekoliko ogrniti. Pri pregosto stoječem maku ostanejo stebila tanka in taka lahko veter lomí. Mak je okapati dvakrat, po potrebi tudi večkrat, da ga plevel ne zaduši in da zemlja preveč ne razpoka. Prepipavanje, okapanje in ogrebanje naj se vrši v suhem času. Ta dela, storjena v rosi ali v mokrotnem vremenu maku ne prija. V mokrotnem vremenu in rosi se naj sploh ne gre na makovo polje. Pri ogrebanju je paziti, da se bilke ne nalomijo. Nalomljeno steblo ne da sadu.

Po nekod se seje mak med korenje, bob ali rajčji fižol. Tudi ta način pridelovanja maka je priporočljiv.

Maka je več vrst, ki se med seboj razlikujejo po barvi cvetja, glavic in semena. Seme je ali belo ali sivo ali rujavkasto črno. Temne vrste so nekoliko težje od svetlejših. V glavnem pa razlikujemo dve vrsti, ki se razločujeta v tem, da ima ena vrsta odprta, druga pa zaprte glavice ali semenjače. Prva je bolj rodna, a ni za vetrovne lege, ker steplje veter pri tej seme ob času zorenja. Druga vrsta z zaprtimi glavicami je sicer manj rodna, zato pa bolj prilična pri opravih v času zorenja in žetve. Če se goji ta ali ona vrsta, naj se goji vsaka za se radi enostavnejšega dela pri žetvi.

Mak je zrel, ko steblovje in glavice olesene in ko prične seme v glavicah škrobotljati. To je v avgustu ali v septembru. Sedaj se prične žetev, ki jo je vršiti posebno previdno pri odprtem maku, sicer gre veliko semen v zgubo. Ta mak je pazljivo izpipati ali odrezati in sproti stepati posa-

mezna stebila bodisi na rjuho ali pa v vračo. Ker pa še navadno ni vso seme zrelo, je to po večini izpraznjeno steblovje povezati v snope ter postaviti v razstave, da ostanek v semenjačah še dozori in se pozneje še enkrat stepe; ali pa je glavice po prvem stepanju porezati in sušiti na rjuhah ter pozneje ponovno stepati. Bolj enostavna je žetev zaprtega maka. Tega je popipati ali pokositi, zvezati v snope in staviti v razstave, da popolnoma dozori.

Pri malih količinah se potem prerežejo z nožem glavice in seme izsuje v posodo. Pri večji zalogi pa se lahko glavice izružijo z mlatilnim strojem na ta način, da se pridržijo samo glavice v stroj ali pa se spušajo glavice v stroj za robkanje koruze. V teh slučajih je potem seveda čistiti seme v mlinu na veter.

Predno se seme spravi v shrambo, ga je dobro posušiti. V to svrhu ga je razgrniti v tanki plasti na skednju in večkrat pregrebati.

Za prihodnjo setev pa je že na njivi odbrati semenjake, ki se odlikujejo po velikosti in teži, zdravi zunanosti in zrelobi. To seme je spravljati posebej in še pri tem je z vnanjem ločiti težkega od lahkega, kajti za setev je tudi tu od najboljšega uajbolje seme komaj dovolj dobro.

Makovo seme da veliko izbornega olja; saj ga vsebuje 50 do 60 odstotkov. Kmečke navadne oljarne ga ne iztisnejo dovolj dobro. Kjer imajo hidravlične stiskalnice, ga najprvo iztiskajo nepražnega in dobe na ta način 30 in več odstotkov svetlorumenkastega, redkega, jako okusnega olja. Ostanek se potem zdrobi, praži in zopet stiska ter da še okoli 15 odstotkov bolj gostega, temno-barvnega, sicer manj okusnega olja.

Makove prge vsebujejo še precej maščobe in drugih redilnih snovi ter so raditega izboren pripomoček za pitanje živine in svinj. Za molzne krave so manj priporočljive, ker neugodno vplivajo na tvorbo mleka: bikom jih pa sploh ne polagati, sicer postanejo leni v svojem poslu.

Makovo steblovje se lahko uporabi za steljo ali za kurivo.

Želeti je, da bi se naši kmetovalci tam, kjer je za mak prikladna zemlja vnaprej zanimali za pridelovanje maka bolj, kakor so se do sedaj.

Ker maku suša ne škoduje tako, kakor bučam, bi pri istočasnem gojenju maka ne bil v sušnih letih izpadek na olju tako občutljiv, kakor je sedaj, ker so lani buče odrekle vsled suše. Če pa se pridela makovega semena in bučnic več, kakor se rabi doma, se lahko odvišno blago bodisi v obliki olja ali sadu vedno odda po prav primernih cenah.

Kakor vse kulturne rastline, ima tudi mak svoje zajedavke. Včasih se ga loti neka vrsta plesnobe. Tu in tam ga napade neka glivica, ki povzroča, da glavice počrni in zaostajajo v rasti. Objedajo ga pa razni hroščki rilčkarji, mušice šižkarice, bolhači, listne uši ter gosenice kapusove sovke in dr. Zrelo seme ne gre samo vaškim paglavcem v slast, ampak tudi škorcem, golobom in drugim takim tičkom. No, vse to ne sme kme-

jo prisili, da obljubi, nikdar več delati s svojim strupenim jezikom nemira in razpihovati sovraštva in jeze. Vsakokrat smeš ostati pri njej le eno uro in seveda ubiti je nikakor ne dovolim.“

„Če ni nič drugega, to ti prav lahko izpolnim“, odvrnil je rogač, ter se se toli grozno nasmejaj, da se je stresla kar cela gora. Prestrašeni kovač je urno pobral svoje pete in jo popihal domu.

V četrtek zvečer je šel dohtar Grabež v čitalnico, kjer se je vršil zaupen shod. Seja je trajala dolgo, a potem so se voditelji še prav pridno krepčali, češ: danes si smemo malo več privoščiti, ker nam bode to, kar smo nocoj iztuhtali, nosilo še veliko dobička.

Kakor povsod, kjer se kujejo črne in nepoštenne misli, tako je bil tudi vrag pri tem shodu za podpihivalca. Neviden je stal za vsakim govornikom, ter mu šepetal na uho.

tovalca strašiti, sicer bi moral opustiti pridelovanje vsakega poljskega sadeža.

Pridelovanje maka pa ni samo dobičkonosno, ampak je tudi olupševalno za kraj gojbe; saj je naravnost divota gledati makova polja ob času cvetenja. Na tujca, ki hodi v tem času po vaseh, obdanih z makovimi polji naredi pokrajina zelo ugoden utis. Nič manj pa ne prijačo domačim očem pestre barve makovega cvetja. Josip Zupanc.

Dopisi.

V ptujski mestni šolski svet je bil izvoljen kot zastopnik učiteljstva Ivan Klemenčič, nadučitelj na mestni deklški osnovni šoli, za namestnico pa Irma Scheliga, ravnateljica na deklški meščanski šoli.

Mala Nedelja. Tu je umrl v 89. letu starosti Martin Klemenčič, oče g. Ivana Klemenčiča, nadučitelja na mestni deklški osnovni šoli v Ptujju.

Slovensko planinsko društvo. Da vzbudi med tukajšnjim občinstvom več zanimanja za planinstvo in naravo sploh, namerava ustanoviti podružnica S. P. D. Maribor v Ptujju pododsek. Da se pa ugotovi, kdo je član tega društva in koliko članov je sploh v Ptujju, bode krožila v prihodnjih dneh pola, kjer naj se vsak, ki se zanima za turistiko ali je član ozir. prijatelj tega društva, prijavi.

Čudna drznost. Ko je prodal Scheibel svoje hiše znanemu kaplanu Krajncu, je prevzel slednji najbrž tudi vso drznost, katere bi izseljena gospoda na Dunaju ne mogla rabiti. Ta gospod kaplan se je namreč kar naselil v Ljutomerski cesti št. 16 v kljub prepovedi stanovanjske oblasti in baje celo pokrajinske vlade. Svojo sloko kobilico pa je privoščil prebivalcem hiše št. 18, da jim bije dolge zimske ponočne ure. Svoječas je morala „Petovija“ odstraniti konje iz istih prostorov, a kaplanu, ki službuje pri Sv. Janžu na Dr. polju se najbrž ni treba ravnati po mestnem stavbnem redu. Upamo, da bo stanovanjska oblast napravila red v tem oziru in tega gospoda z njegovo kobilico vred posadila na cesto. Ljudje pa, ki so mislili, da straši po hišah odkar stanujejo gospod v Ljutomerski cesti, si bodo vsaj oddahnili prevelikega strahu, kajti vsi so sprva menili, da izganja res kdo belcebuba. Pa še pravijo, da je v Ptujju stanovanjska beda!!

Kino. V nedeljo, 5. marca ob 5. in 8. uri VII, v sredo 8. in četrtek 9. marca ob 8. uri zvečer VIII. (zadnja) epoha tega groznega ameriškega filma „Črne roke.“ Razumljivo tudi za one, kateri prejšnjih niso videli.

Razno.

Strahovit požar v Mariboru. V nedeljo, 26. februarja t. l. popoldne okrog dveh je izbruhnil v velikem kompleksu parnega mlina tvrdke Franz in sinovi iz doslej še neznanih

S svojim uspehom je bil zelo zadovoljen. Zato se je ob najstih vesel in korajžen podal k Grabeževki.

Znano vam je gotovo, da se vrag lahko spremeni v stvar, kakoršno le hoče: Evi se je prikazal kot kača, marsikateri pijanček je videl v temni noči črnega mačka z žarečimi očmi, k dekletom prileze v podobi vrliga fanta, mladeniče zopet zapeljuje v podobi nebeškolepih devic. Tisto noč je prilomastil k hudi doktorci v podobi njenega moža.

Z velikim ropotom je odprl vrata. V sobo prišedši se je opotekal kakor natrkan pijanec, mahal z rokami in se nalašč zaletel v omaro, kjer je bila shranjena dragocena poseda, da je glasno zažvenketalo in da so se vsule na tla črepinje ubitih čaš in steklenic.

Grabeževka je hitro vstala in se zagnala v vraga ali kakor je mislila, v svojega moža. Jela sta se suvati in ruvati in metati po tleh.

Ogoljufan hudobec.

(Nadaljevanje).

Ko je prešlo sedmo leto in napočil dogovorjeni dan šel je kovač v gozd k vragu, ki ga je čakal pri znani bukvi.

„Denarja ne potrebujem več, imam že vsega dovolj“, dejal je mojster zelenemu, „pa zaradi ljubega miru v našem mestecu te prav lepo prosim, da mi izkažeš še eno dobroto.“

„No, kaj pa hočeš?“ obregne se peklenščak, „le hitro mi razodeni svojo željo, saj veš, da sem mogočen!“

Kovač ponižno nadaljuje: „Da bi imeli pri nas pred najhujšim jezikom, kar jih miga pod solncem, vendar enkrat mir, prosim te, pojdi prihodnji četrtek ter prihodnjo soboto in nedeljo zvečer k ženi dohtarja Grabeža in